

Metode de dezvoltare software

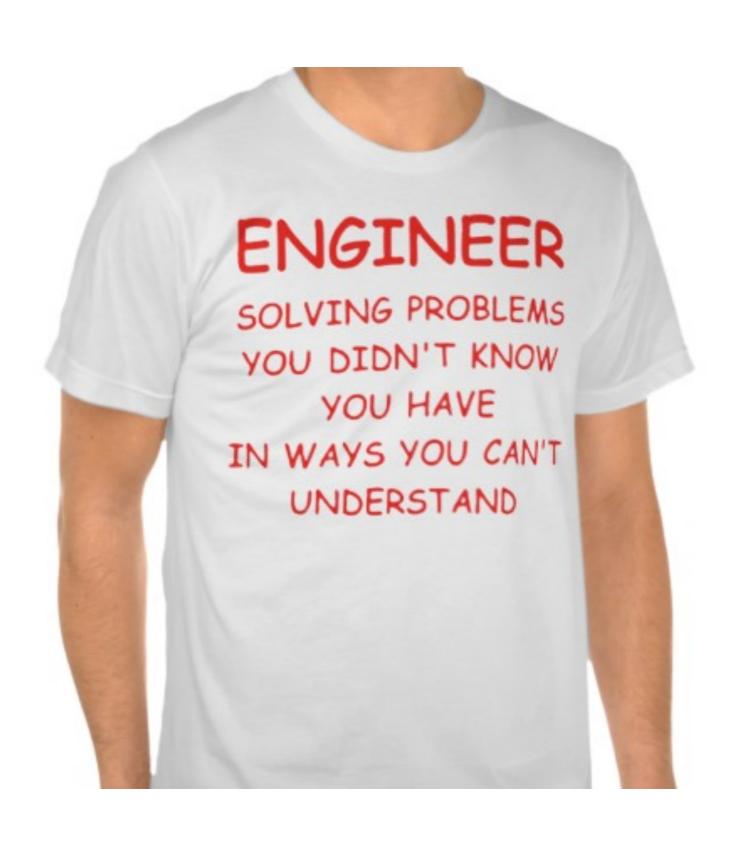
sabloane de proiectare

13.05.2024

Prezentare bazată pe materiale de Matthias Keil - Univ. of Freiburg și altele

Probleme și soluții... în practică

Şabloane de proiectare - design patterns

- şabloane de proiectare = soluţii generale reutilizabile la probleme care apar frecvent în proiectare (orientată pe obiecte)
- engl. "design patterns"

Sabloane de proiectare

- originare în ingineria construcţiilor şi arhitectură
 - Christopher Alexander, arhitect
 - A Pattern Language: Towns, Buildings, Construction (1977)
 - http://en.wikipedia.org/wiki/Pattern_language
- un şablon este suficient de general pentru a fi aplicat în mai multe situaţii, dar suficient de concret pentru a fi util în luarea deciziilor

Şabloane software

În ingineria software:

- un **şablon** este *o soluţie la o problemă într-un context*, unde:
 - contextul: situaţiile recurente în care se aplică şablonul
 - problema: scopurile şi constrângerile
 - soluţia: regula de proiectare

Avantaje și dezavantaje

Şabloanele sunt folositoare în următoarele feluri:

- ca mod de a învăța practici bune
- aplicarea consistentă a unor principii generale de proiectare
- ca vocabular de calitate de nivel înalt (pentru comunicare)
- ca autoritate la care se poate face apel
- În cazul în care o echipă sau companie adoptă propriile şabloane: un mod de a explicita cum se fac lucrurile acolo

Însă trebuie folosite cu grijă deoarece:

- sunt folositoare doar dacă există într-adevăr problema pe care ele o rezolvă
- pot creşte complexitatea şi scădea performanţa

Diverse categorii de șabloane

Există diverse tipuri de șabloane software:

şabloane arhitecturale

- la nivelul arhitecturii (d.ex. MVC, publish-subscribe, etc.)
- http://en.wikipedia.org/wiki/Architectural_pattern

șabloane de proiectare

în restul cursului

- la nivelul claselor/modulelor
- http://en.wikipedia.org/wiki/Software_design_pattern

idiomuri

- la nivelul limbajului
- http://en.wikipedia.org/wiki/Programming_idiom

Câteva principii de bază

- programare folosind multe interfețe:
 - interfețe și clase abstracte pe lângă clasele concrete
 - framework-uri generice în loc de soluții directe
- se urmărește decuplarea:
 - obiecte cât mai independente
 - obiecte "ajutătoare"
- vezi și principiile SOLID:
 - http://en.wikipedia.org/wiki/SOLID_(object-oriented_design)

După 30 de ani...

Originile:

- Erich Gamma, Richard Helm, Ralph Johnson, John Vlissides ("Gang of Four", GoF)
 - "Elements of Reusable Object-Oriented Software" (1994)
- au propus 23 de şabloane împărțite în trei clase
 - şabloane creaţionale: instanţierea
 - şabloane structurale: compunerea
 - şabloane comportamentale: comunicarea
- există bineînțeles multe alte şabloane, dar cele 23 de mai sus sunt "clasice"

Şabloanele

Creaţionale:

- Abstract Factory
- Builder
- Factory Method
- Prototype
- Singleton

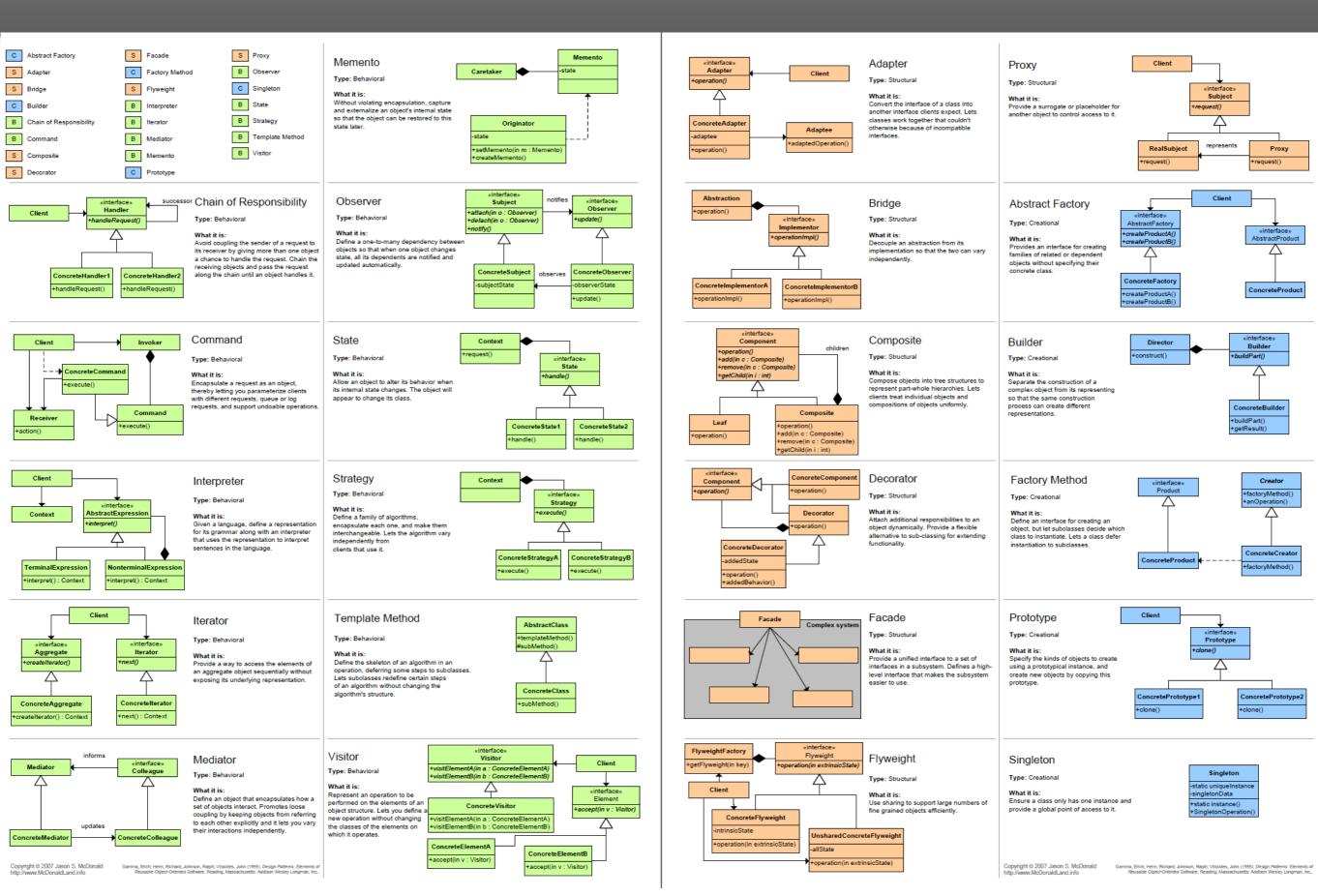
Structurale:

- Adapter
- Bridge
- Composite
- Decorator
- Façade
- Flyweight
- Proxy

Comportamentale:

- Chain of responsibility
- Command
- Interpreter
- Iterator
- Mediator
- Memento
- Observer
- State
- Strategy
- Template method
- Visitor

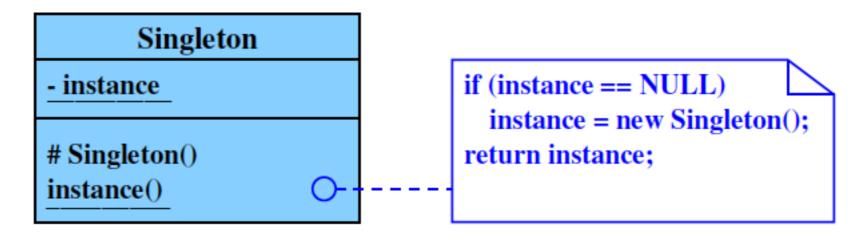
http://www.mcdonaldland.info/files/designpatterns/designpatternscard.pdf

Şablonul creațional: Singleton

- uneori este important de a avea doar o singură instanță pentru o clasă.
 - de exemplu, într-un sistem ar trebui să existe un singur manager de ferestre sau doar un sistem de fișiere.
- Singleton este un şablon simplu:
 - implică numai o singură clasă
 - ea este responsabilă pentru a se instanția
 - ea asigură că se creează maxim o instanță
 - în același timp, oferă un punct global de acces la acea instanță
 - în acest caz, aceeași instanță poate fi utilizată de oriunde, fiind imposibil de a invoca direct constructorul de fiecare dată.

Singleton


```
class Singleton
  private static Singleton instance;
  protected Singleton()
  {...}
  public static synchronized Singleton instance()
   if (instance == null)
      instance = new Singleton();
   return instance;
```

Singleton

aplicabilitate:

- când doar un obiect al unei clase e necesar
- când instanța este accesibilă global
- este folosit în alte șabloane (factories și builders)

consecințe:

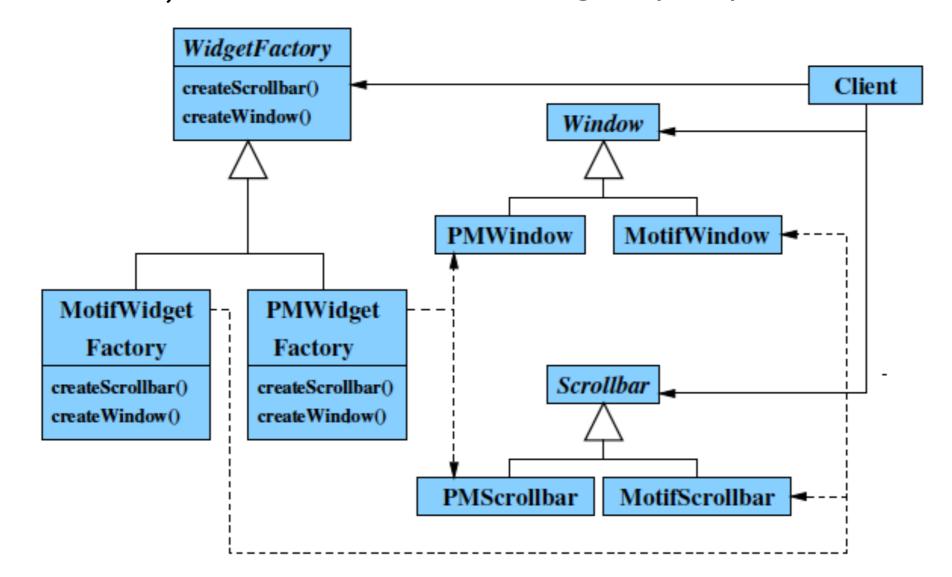
- accesul controlat la instanță
- spaţiu de adresare structurat (comparativ cu o variabilă globală)

V. Şi:

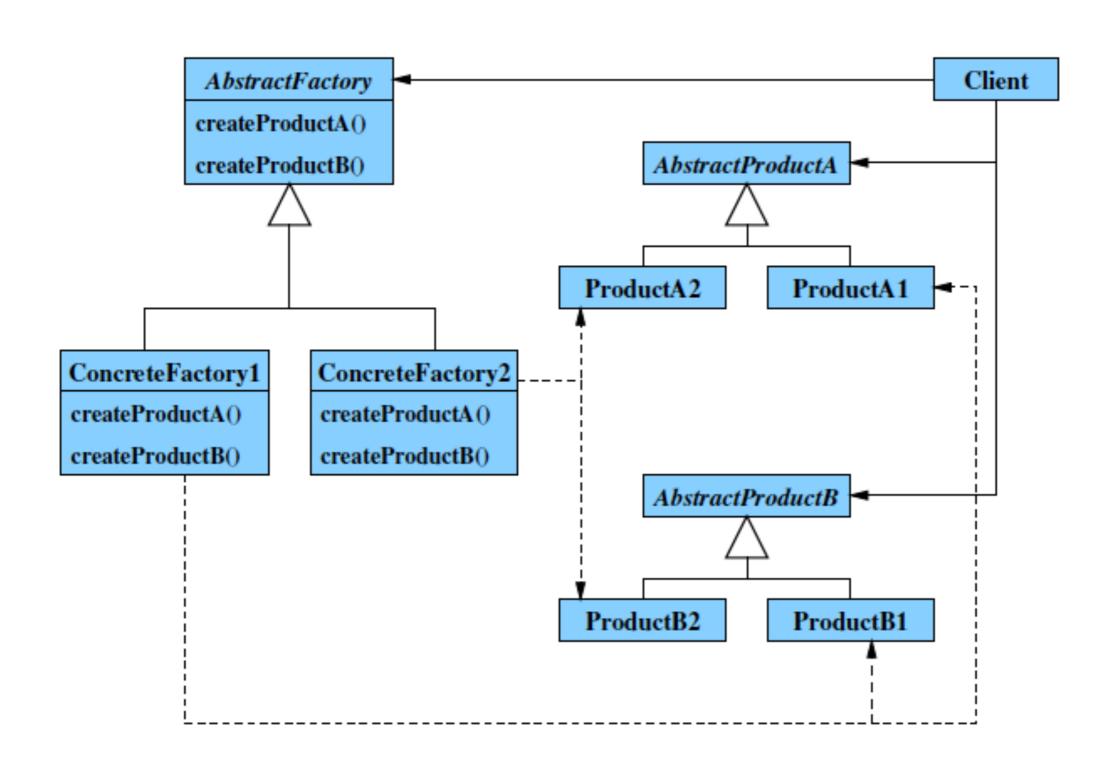
- https://en.wikipedia.org/wiki/Singleton_pattern
- https://refactoring.guru/design-patterns/singleton
- https://www.oodesign.com/singleton-pattern.html

Şablonul creațional: Abstract Factory

- oferă o interfață pentru crearea de familii de obiecte înrudite sau dependente fără a specifica clasele lor concrete
- exemplu clasic: un set de instrumente GUI (Widgets) care oferă look-and-feel multiplu, să zicem pentru două pachete diferite: Motif și Presentation Manager (PM).

Abstract Factory - diagrama UML

Abstract Factory

```
abstract class AbstractProductA{
   public abstract void
                  operationAx();
   public abstract void
                  operationAy();
class ProductA1 extends
                 AbstractProductA{
  ProductA1(String arg){
     System.out.println("Hello "
                            +arg);
   } // Implement the code here
   public void operationAx() { };
   public void operationAy() { };
class ProductA2 extends
                 AbstractProductA{
   ProductA2(String arg){
    System.out.println("Hello "
                           +arg);
   } // Implement the code here
   public void operationAx() { };
   public void operationAy() { };
abstract class AbstractProductB{
   public abstract void
                   operationBx();
   public abstract void
                   operationBy();
class ProductB1 extends
                 AbstractProductB{
   ProductB1(String arg){
    System.out.println("Hello "
   } // Implement the code here
```

```
class ProductB2 extends
               AbstractProductB{
   ProductB2(String arg){
    System.out.println("Hello "
                            +arg);
   } // Implement the code here
abstract class AbstractFactory{
   abstract AbstractProductA
                 createProductA():
   abstract AbstractProductB
                 createProductB();
}
class ConcreteFactory1 extends
                 AbstractFactory{
   AbstractProductA
                 createProductA(){
       return new
           ProductA1("ProductA1");
   AbstractProductB
                 createProductB(){
         return new
           ProductB1("ProductB1");
class ConcreteFactory2 extends
                 AbstractFactory{
   AbstractProductA
                createProductA(){
        return new
           ProductA2("ProductA2");
   AbstractProductB
                createProductB(){
        return new
           ProductB2("ProductB2");
   }
```

```
//Factory creator - an indirect way
//of instantiating the factories
class FactoryMaker{
  private static AbstractFactory
                          pf=null;
  static AbstractFactory
       getFactory(String choice) {
    if(choice.equals("1")) {
        pf=new ConcreteFactory1();
    } else if(choice.equals("2")){
        pf=new ConcreteFactory2();
    return pf;
// Client
public class Client{
 public static void main(String
                          args[]){
 AbstractFactory
  pf=FactoryMaker.getFactory("1");
 AbstractProductA
  product=pf.createProductA();
 //more function calls on product
```

OUTPUT: Hello ProductA1

Abstract Factory

observaţii

- independent de modul în care produsele sunt create, compuse și reprezentate
- produsele înrudite trebuie să fie utilizate împreună
- pune la dispoziție doar interfața, nu și implementarea

consecințe:

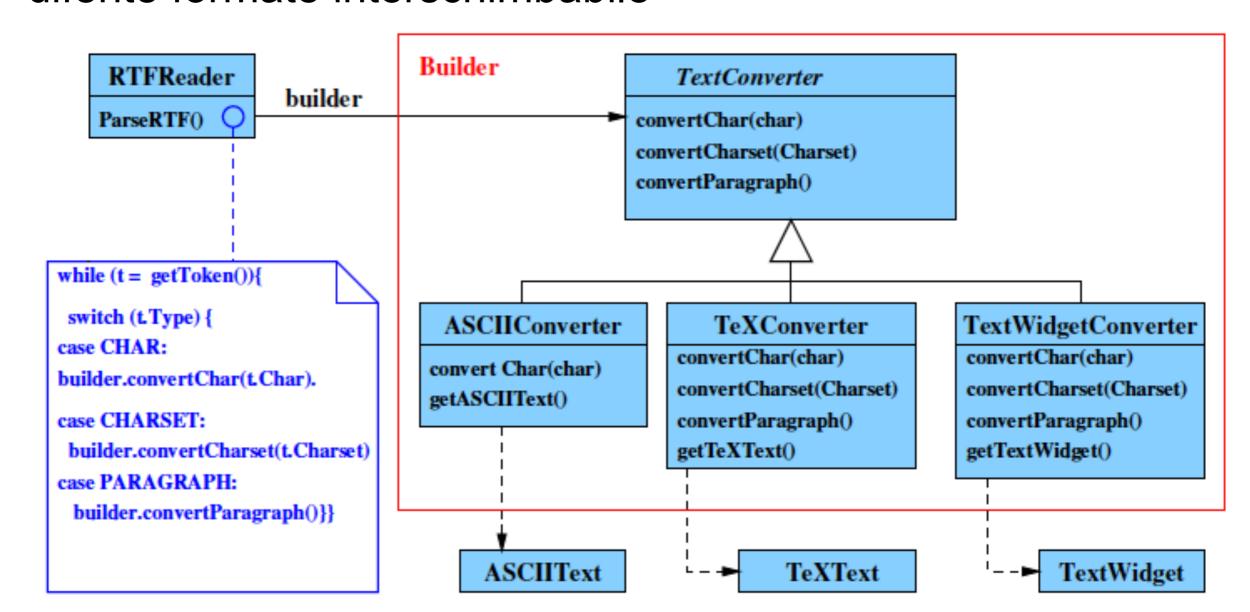
- numele de clase de produse nu apar în cod
- familiile de produse uşor interschimbabile
- cere consistență între produse

V. Şi:

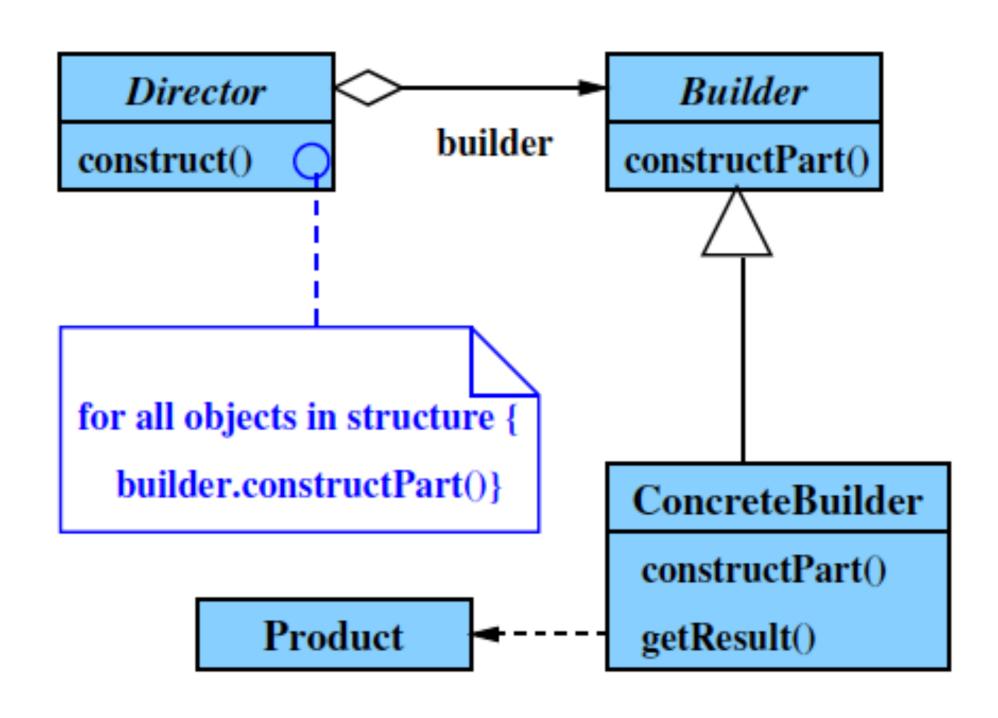
- http://en.wikipedia.org/wiki/Abstract factory pattern
- https://refactoring.guru/design-patterns/abstract-factory
- http://www.oodesign.com/abstract-factory-pattern.html

Şablonul creațional: Builder

- separă construcția unui obiect complex de reprezentarea sa, astfel încât același proces de construcție poate crea reprezentări diferite.
- exemplu clasic: citeşte RTF (Rich Text Format) şi traduce în diferite formate interschimbabile

Builder - diagrama UML

Builder - exemplu (Pizza)

```
/* "Product" */
class Pizza {
 private String dough = "";
 private String sauce = "";
 private String topping = "";
 public void setDough(String
                          douah)
      { this.dough = dough; }
  public void setSauce(String
                          sauce)
      { this.sauce = sauce; }
  public void setTopping(String
                        topping)
      { this topping = topping;}
/* "Abstract Builder" */
abstract class PizzaBuilder {
  protected Pizza pizza;
 public Pizza getPizza()
    { return pizza; }
  public void
   createNewPizzaProduct()
    { pizza = new Pizza(); }
 public abstract void
              buildDough();
 public abstract void
              buildSauce():
  public abstract void
              buildTopping();
```

```
/* "ConcreteBuilder 1" */
class HawaiianPizzaBuilder
      extends PizzaBuilder {
  public void buildDough()
    { pizza.setDough("cross"); }
  public void buildSauce()
    { pizza.setSauce("mild"); }
  public void buildTopping()
    { pizza.setTopping("ham
                +pineapple"); }
}
/* "ConcreteBuilder 2" */
class SpicyPizzaBuilder
   extends PizzaBuilder {
  public void buildDough()
{ pizza.setDough("pan baked"); }
  public void buildSauce()
{ pizza.setSauce("hot"); }
  public void buildTopping()
{ pizza.setTopping("pepperoni
                    +salami"); }
}
/* "Director" */
class Waiter {
  private PizzaBuilder
                    pizzaBuilder;
  public void
 setPizzaBuilder(PizzaBuilder pb)
  { pizzaBuilder = pb; }
  public Pizza getPizza()
    { return
    pizzaBuilder.getPizza(); }
```

```
public void constructPizza() {
    pizzaBuilder.createNewPizzaPr
    oduct();
    pizzaBuilder.buildDough();
    pizzaBuilder.buildSauce();
    pizzaBuilder.buildTopping();
/* A customer/client ordering a
   pizza. */
class BuilderExample {
  public static void
        main(String[] args) {
    Waiter waiter = new
                Waiter();
    PizzaBuilder
      hawaiian pizzabuilder = new
      HawaiianPizzaBuilder():
    PizzaBuilder
      spicy_pizzabuilder = new
      SpicyPizzaBuilder();
    waiter.setPizzaBuilder( hawai
    ian_pizzabuilder );
    waiter.constructPizza();
    Pizza pizza =
              waiter.getPizza();
```

Builder

observaţii

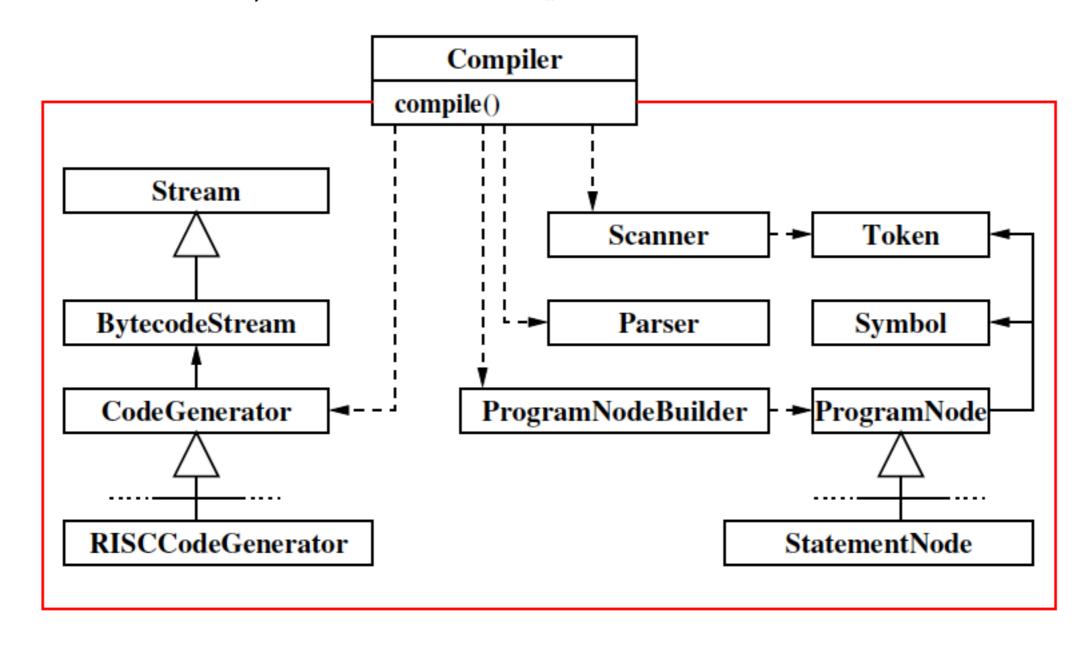
- folosit când algoritmul de creare a unui obiect complex este independent de părţile care compun obiectul şi de modul lor de asamblare
- și când procesul de construcţie trebuie să permită reprezentări diferite pentru obiectul construit
- comparație cu Abstract Factory:
 - Builder creează un produs complex pas cu pas. Abstract
 Factory creează familii de produse, de fiecare dată produsul
 fiind complet

v. și:

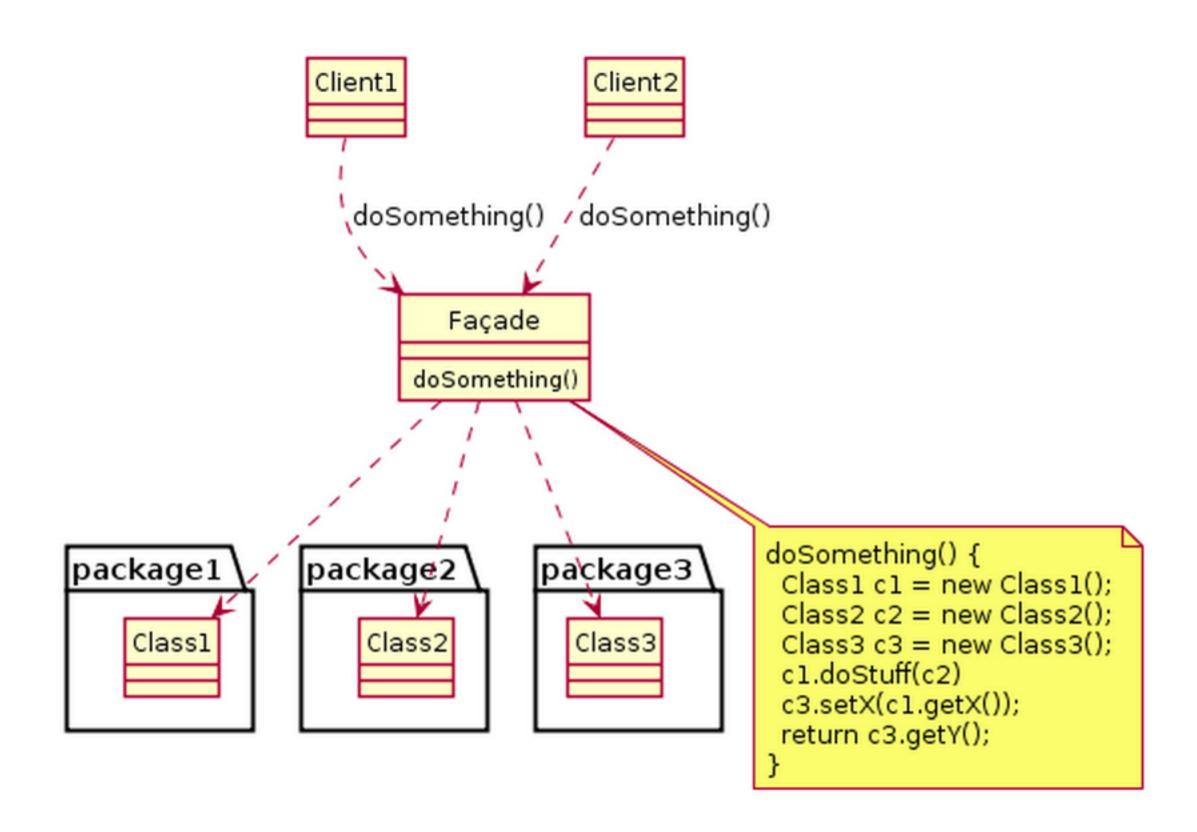
- http://en.wikipedia.org/wiki/Builder_pattern
- https://refactoring.guru/design-patterns/builder
- http://www.oodesign.com/builder-pattern.html

Şablonul structural: Facade

- oferă o interfață unificată pentru un set de interfețe într-un subsistem
- exemplu: un subsistem de tip compilator care conţine scanner, parser, generator de cod etc. Şablonul Facade combină interfeţele şi oferă o nouă operaţie de tip compile()

Facade - diagramă UML

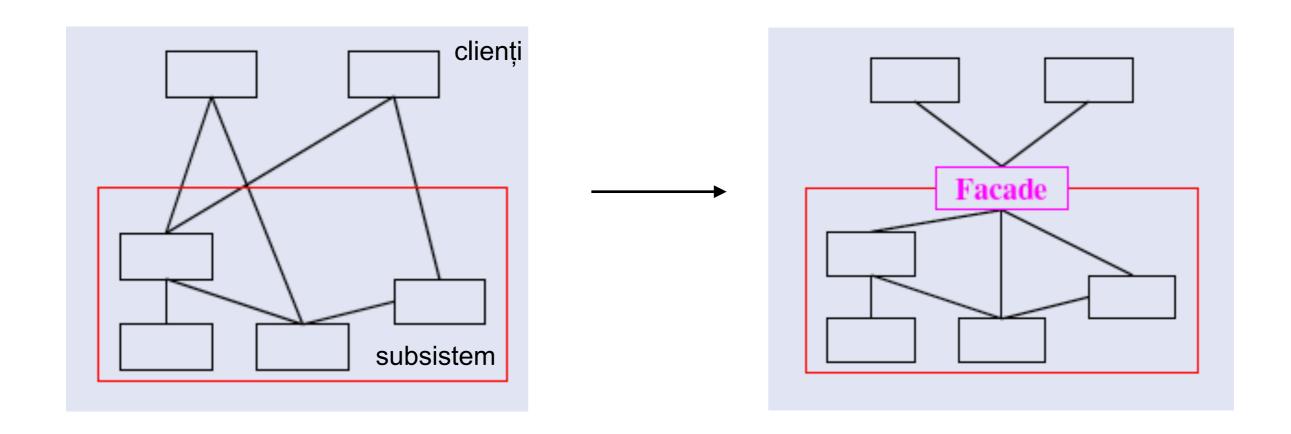
Facade - exemplu

```
/* Complex parts */
class CPU {
    public void freeze() { ... }
    public void jump(long position)
    public void execute() { ... }
}
class Memory {
    public void load(long position,
                byte[] data) { ... }
}
class HardDrive {
    public byte[] read(long lba,
                   int size) { ... }
}
/* Facade */
class ComputerFacade {
    private CPU processor;
    private Memory ram;
    private HardDrive hd;
```

```
public ComputerFacade() {
        this processor = new CPU();
        this ram = new Memory();
        this.hd = new HardDrive();
    }
    public void start() {
        processor.freeze();
        ram.load(BOOT_ADDRESS,
                 hd_read(BOOT SECTOR,
                 SECTOR_SIZE));
        processor.jump(BOOT_ADDRESS);
        processor.execute();
/* Client */
class You {
    public static void main(String[]
            args) {
       ComputerFacade computer = new
            ComputerFacade();
        computer.start();
    }
```

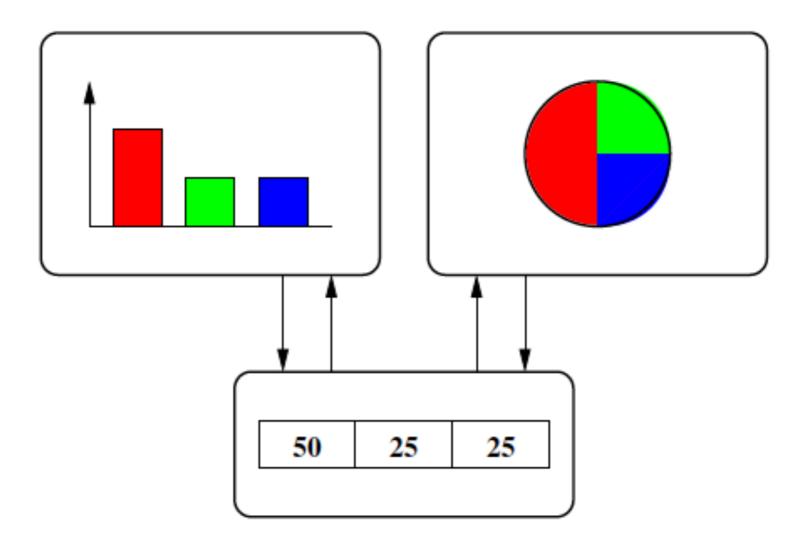
Facade

- observaţii
 - o interfață simplă la un subsistem complex
 - când sunt multe dependențe între clienți și subsistem, este redusă cuplarea

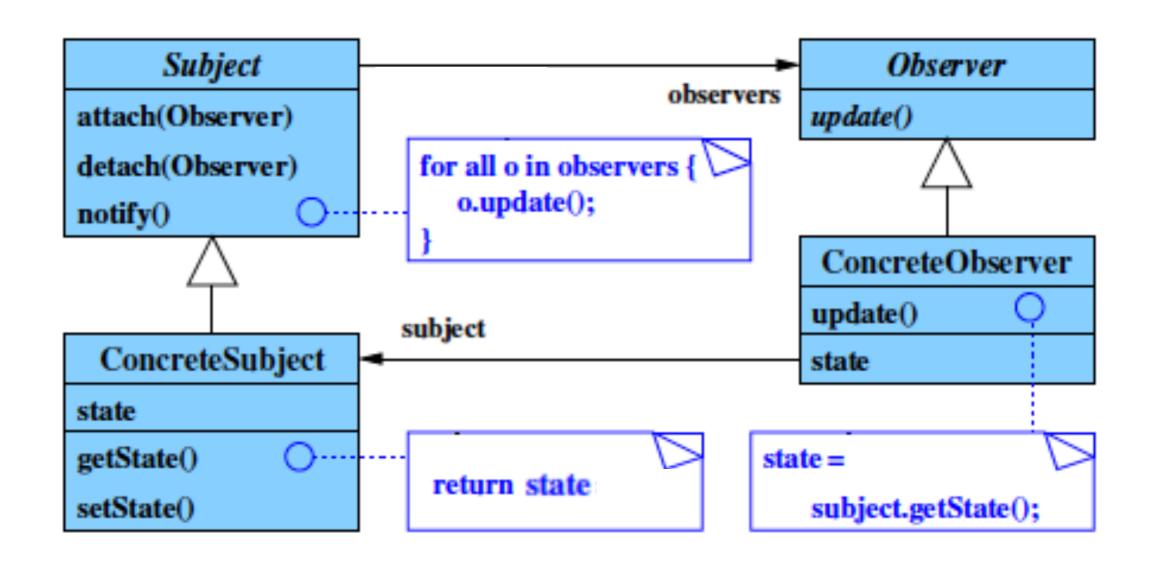

Şablonul comportamental: Observer

- presupunem o dependență de 1:n între obiecte
- când se schimbă starea unui obiect, toate obiectele dependente sunt înștiințate
- de exemplu: poate menţine consistenţa între perspectiva internă şi cea externă

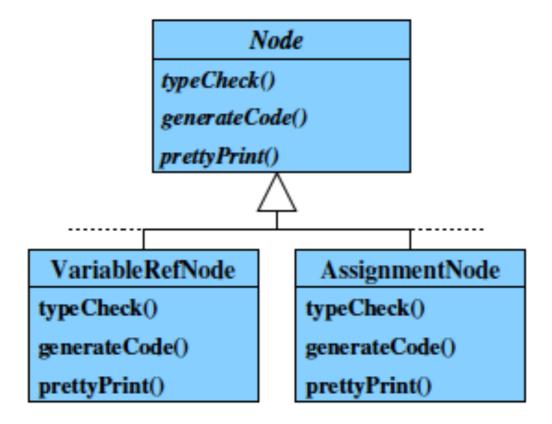
Observer - diagrama UML

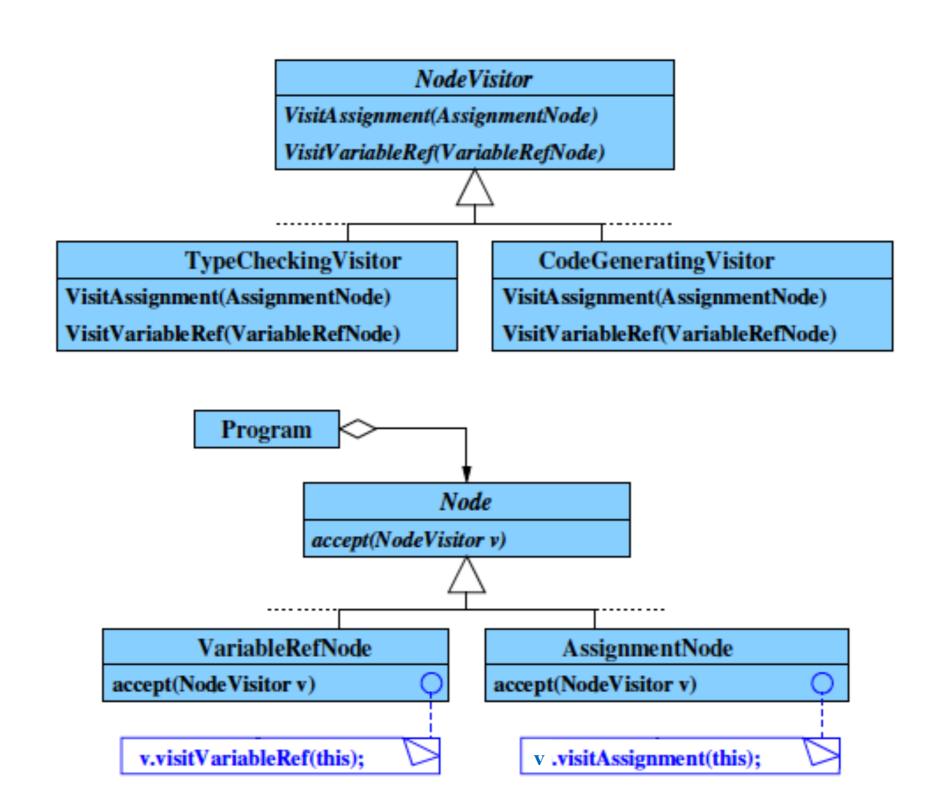
- propagarea schimbării stării / comunicare de tip broadcast
- notificare anonimă
- Subject și Observer sunt independenți (cuplare abstractă)
- observatorii sunt configurabili în mod dinamic

Şablonul comportamental: Visitor

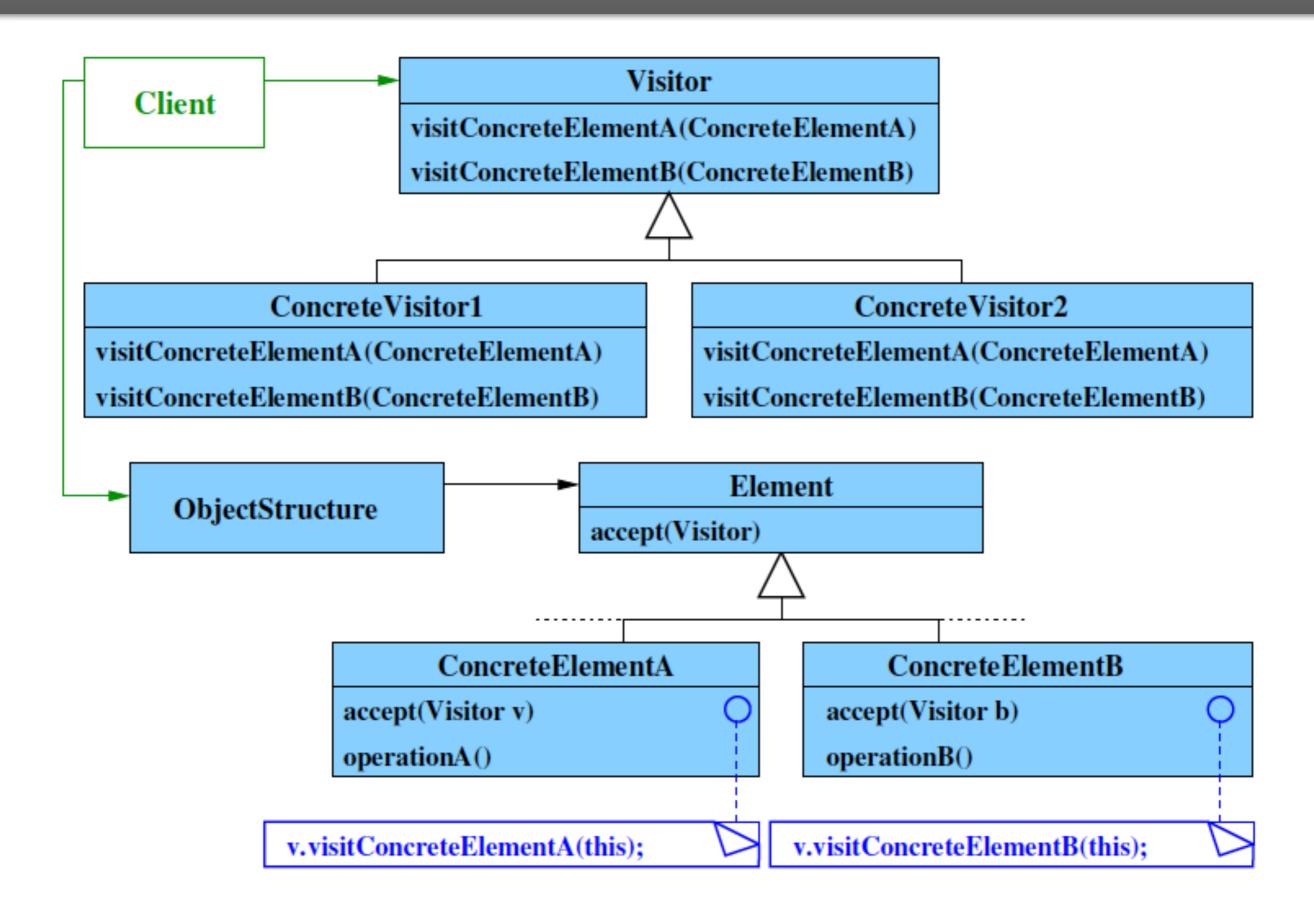
- reprezintă operații pe o structură de obiect
- adaugă noi operații, fără a modifica însă clasele
- de exemplu: procesarea arborelui sintactic într-un compilator (type checking, generare de cod, pretty print)
 - o primă versiune (neoptimă): operațiile sunt puse în clasele de tip nod

Soluția cu Visitor

Visitor - diagrama UML

Bibliografie și legături

- "Dive into Design Patterns" (2019)
 - explicații și surse: https://refactoring.guru/design-patterns
- "Head First Design Patterns"
 - codul sursă al exemplelor din carte: https://github.com/ bethrobson/Head-First-Design-Patterns/archive/master.zip
- http://www.oodesign.com
- https://github.com/kamranahmedse/design-patterns-forhumans
- Wikipedia, cartea GoF citată la început etc.

Exemple de anti-şabloane (anti-patterns)

- abstraction inversion
- input kludge
- interface bloat
- magic pushbutton
- race hazard
- stovepipe system

- BaseBean
- God object
- circle-ellipse problem
- yo-yo problem
- poltergeists
- etc.

http://en.wikipedia.org/wiki/Anti-pattern#Software_engineering